

TRIBUNA

JOSEP M. FIGUERES (*)

Llengua als mitjans de comunicació

Aprovada el 21 de setembre de 1990 i editada aquest any, ha aparegut la declaració de l'Institut d'Estudis Catalans «La llengua i els mitjans de comunicació de massa». L'IEC ha elaborat aquest document per la suma de factors que atempten contra la integritat de la llengua catalana. El rebrot de les «tendències particularistes que ja semblaven superades» no té altra incidència que el pes polític-social que puguin tenir i el seu contrapunt en els mitjans de comunicació.

Sempre he cregut que cada especialitat té els seus professionals i ho hem de deixar als tècnics de la llengua, per aquesta raó m'alegra que finalment l'IEC prengui posició i, el més important, la difongui en un document que, tant des de posicions irreductibles com les del *Grup del barcu*, com des de la intolerància de la santa tradició inamobible, sigui analitzat, mesurat, escoltat i, especialment, seguit, ja que per alguna cosa la secció filològica de l'IEC té l'autoritat per dictaminar sobre el que li pertoca. Qui no escolta la seva veu i diu que la té pròpia afecta tota la collectivitat per la mateixa fragilitat de la llengua; si estiguéssim en una situació consolidada no patiria, ja que seria una bufetada com els accents francesos, on tothom diu la seva però l'autoritat és respectada. L'IEC, amb aquest document, pren posició, i ho fa per la

perillositat de les tendències que tenen grans amplificadors davant la fragilitat estructural de la població que, per raons conegudes, no pot tenir una formació plena i en canvi sí que la té en llengua castellana. Almenys en un difós sentiment de seguir la normativa. Tots hem vist com una falta ortogràfica al vidre exterior d'un bar era immediatament rectificada per la por de fer el ridícul, mentre que la mateixa en un rètol català presenta altres connotacions: sovint no es rectifica, s'allega que no s'ha estudiat...

Llegir que «l'afany de simplificació no fa sinó accelerar el procés de substitució», que «la reducció d'usos idiomàtics no fa sinó empobrir la llengua», que «els intents d'establir per als mitjans de comunicació un català empobrit provoca la desorientació», que «la presentació de contramodels esbojarrats i presentats com a productes salvadors o l'admissió i promoció de vulgarismes urbans o de localismes innecessaris, etc. no contribueixen en absolut a afermar la imatge pública de la llengua ni la cohesió de la comunitat» és finalment escoltar una veu sensata en aquest mar de confusions que vol arribar, tinc entès, a crear una altra gramàtica, un altre diccionari i vés a saber quines altres iniciatives. Potser un altre IEC?

Al final del segle passat, en uns moments en què virulentament

hi havia una polèmica entre els seguidors del model lingüístic dels Jocs Florals i el dels mitjans de comunicació social —teatre de Pitarrà, setmanaris humorístics...—, l'aparició d'un diari en català havia de ser un fet singular i remarcable. Efectivament, el naixement, el maig de 1879, del primer periòdic en llengua catalana fou una petita efemèride en la nostra polèmica. A l'editorial fundacional, en un text sense signar i segurament de Valentí Almirall s'escrivia, en un to que pot recordar-nos el pas dels silencis de la dictadura passada: «Lo llenguatge es avuy una verdadera dificultat pe'ls catalans, á causa de haverse interromput son us escrit durant molts anys. De aquí resulta, que si's ressucita lo de la última época literaria, se cau en un arcaisme impropio dels nostres temps, mentres que, si s'emplea lo catalá tal com se parla, resulta, sino gruller, poch artístich. Aixó vol dir que habem de seguir en la ja comensada empresa de reconstruir lo idioma y un idioma sols per l'us se reconstrueix». Llavors no hi havia cap autoritat lingüística catalana i qui això escrivia va treballar per crear una Acadèmia que posés ordre, tingués cura de fer una gramàtica i un diccionari normatiu i, en definitiva, posés ordre. Almirall era íntim amic de Clavé, Pitarrà i companyia, i no gaire de tots els poetes i historiadors dels Jocs Florals.

(*) Historiador